

STANOVISKO VLÁDY

**k návrhu poslanců Terezy Hyťhové, Tomia Okamury, Radima Fialy
a dalších na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním,
základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon),
ve znění pozdějších předpisů
(sněmovní tisk č. 856)**

Vláda na své schůzi dne 15. června 2020 projednala a posoudila návrh zákona, kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zaujala k tomuto návrhu zákona **nesouhlasné stanovisko**, a to zejména z následujících důvodů:

1. Vláda předně uvádí, že návrh je v rozporu s mezinárodními závazky České republiky, zejména s Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením, která po dovršení procesu ratifikace vstoupila pro Českou republiku v platnost dne 28. října 2009 a jejíž čl. 24 zavazuje signatářské státy realizovat právo na vzdělání bez diskriminace a na základě rovných příležitostí prostřednictvím začleňujícího vzdělávacího systému na všech úrovních. Návrhem jsou též dotčeny závazky plynoucí z Listiny základních práv EU, jejíž čl. 21 upravuje zákaz diskriminace, mj. též z důvodu zdravotního postižení nebo z důvodu příslušnosti k národnostní menšině. Předloženým návrhem zákona mohou být dotčeny i závazky plynoucí České republice z povinnosti implementovat směrnici Rady 2000/43/ES ze dne 29. června 2000, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ. V dané souvislosti považuje vláda za důležité také upozornit, že České republice je Evropskou komisí v rámci řízení o porušení smlouvy č. 2014/2174 vytýkán nepříznivý stav zařazování romských dětí do základních praktických škol a že Evropský soud pro lidská práva svým rozhodnutím ve věci D. H. a ostatní proti České republice ze dne 13. listopadu 2007 rozhodl, že Česká republika porušila zákaz diskriminace ve spojení s právem stěžovatelů na vzdělání.

2. Navrhovaná úprava podle přesvědčení vlády představuje nesystematický zásah do fungování vzdělávací soustavy upravené školským zákonem, která v souladu s výše uvedenými mezinárodními závazky České republiky usiluje o společné vzdělávání žáků v začleňujícím systému, a to ve školách hlavního vzdělávacího proudu v místě, kde žijí, a s užitím podpůrných opatření jako první volby pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, jejichž vzdělávací potřeby jsou posuzovány individuálně. Úkolem základních škol speciálních v rámci vzdělávací soustavy je poskytování vzdělání těm žákům, v jejichž případě podpůrná opatření podle školského zákona nepostačují.
3. Vláda uvádí, že podle školského zákona mají žáci se zvláštními vzdělávacími potřebami právo na podpůrná opatření, která je jim škola povinna bezplatně poskytovat. V kontextu čl. 24 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením pak lze neposkytnutí takových opatření považovat za diskriminaci. Nelze proto podpořit návrhem předpokládané založení možnosti školy nedat souhlas se vzděláváním žáka fakticky z důvodu rezignace na snahu o plnění zákonných nároků na ni kladených.
4. Návrh zákona stanovením dodatečných podmínek zasahuje též do práv zákonných zástupců žáka na volbu způsobu jeho vzdělávání. K tomu vláda připomíná, že Evropský soud pro lidská práva ve výše citovaném rozsudku D. H. a ostatní proti České republice vyslovil právní názor, že ani souhlas rodičů dětí (žáků) se zvláštními vzdělávacími potřebami s jejich zařazením do škol mimo hlavní vzdělávací proud nelze považovat za dostatečný, neboť nemusí být schopni posoudit význam takového rozhodnutí; Evropský soud pro lidská práva rovněž konstatoval, že se nelze vzdát práva nebýt podroben diskriminaci.
5. Vláda upozorňuje, že návrh cílí výlučně na vzdělávání žáků „se souběžným postižením více vadami, z nichž alespoň jedno postižení je mentálního charakteru, nebo s autismem“ přednostně v základních školách speciálních a nezohledňuje existenci vzdělávacích potřeb žáků se souběžným postižením více vadami, z nichž žádné z postižení není mentálního charakteru, které by tak vyloučil z možnosti vzdělávání v základních školách speciálních.
6. Podle názoru vlády by navrhovaná úprava též založila zásadní aplikační problémy. Navrhovaným § 48 odst. 1 školského zákona je vzdělávání v základní škole speciální i nadále stanoveno jako pouhá možnost, byť podmíněná písemným doporučením školského poradenského zařízení a žádostí zákonného zástupce. Nepožádal-li by však zákonný zástupce o vzdělávání žáka v základní škole speciální či jiné nespádové škole, platilo by ustanovení § 36 odst. 5 školského zákona, podle kterého, pokud nebyla zvolena jiná škola, má se žák vzdělávat v tzv. spádové škole, která je vždy školou hlavního vzdělávacího proudu. Navrhované ustanovení § 48 odst. 3 školského zákona

by v takových situacích vyvolalo zásadní aplikační problémy. Aplikační potíže by rovněž vyvolal výklad neurčitého pojmu „závažné problémy“ užíteho v přechodném ustanovení při určení, kdy by základní škola nemusela umožnit pokračování studia žáka. Přechodné ustanovení dále nestaví najisto, zda v případě, kdy se žák již vzdělává v základní škole jiné než speciální, by měl být doložen souhlas zákonného zástupce a doporučení školského poradenského zařízení k dalšímu vzdělávání v takové škole.

7. K důvodové zprávě k navrhovanému zákonu vláda uvádí, že nelze přijmout tvrzení jeho předkladatelů, že návrh je v souladu závazky České republiky z mezinárodních smluv a že je plně slučitelný s předpisy práva Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie i s obecnými právními zásadami práva Evropské unie. Z důvodové zprávy nelze též učinit závěr o nezbytnosti a přiměřenosti návrhu, neboť předkladatelé neuvedli, kolika žáků se speciálními vzdělávacími potřebami by se návrh dotkl a z jakých údajů vycházeli při hodnocení efektivity stávajícího systému jejich vzdělávání. K tvrzení předkladatelů, že návrhem „zůstává zachována důležitá role školského poradenského zařízení pro objektivní posouzení stavu žáka“ vláda upozorňuje, že školskému poradenskému zařízení podle vyhlášky o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních nepřísluší „objektivně posuzovat zdravotní stav žáka“, ale poskytnout psychologickou nebo speciálně pedagogickou poradenskou službu. Není také zřejmé, na základě jakých údajů dospěli předkladatelé k závěru, že navrhovaná úprava nebude mít žádný negativní dopad na státní nebo jiné veřejné rozpočty, včetně rozpočtů obcí a krajů. Vláda v dané souvislosti připomíná, že v důsledku přijetí návrhu by bylo dotčeno nejen úsilí rodičů a pedagogických i sociálních pracovníků o funkční začleňující vzdělávací systém, ale i významné náklady na jeho fungování, vynaložené zejména v návaznosti na přijetí zákona č. 82/2015 Sb.